

พ ร ะ อัญญา โกณ ทัณฺณ ะ
ผู้ รั ต ตั ณฺณ (๒)

ท่านทั้งหลาย อย่าเศร้าโศกคร่ำครวญไปเลย
ไม่ว่าจะเป็นใครก็ตามในโลกนี้ เมื่อสังขารเกิดขึ้นแล้ว
ย่อมแตกทำลายไปเป็นธรรมดา

พระอัญญาโกณฑัญญะ ผู้รัตตัญญู (๒)

๒๑

สรรพสิ่งในโลก เป็นเพียงเครื่องอาศัยสำหรับใช้สร้างบารมี ไม่ใช่มีไว้สำหรับให้ยึดมั่นถือมั่น เพราะเราเกิดมาในโลกเพียงอาศัยสิ่งเหล่านี้สร้างบารมี อย่าไปคิดว่ามันเป็นจริงเป็นจังสมบัติทั้งหลายเป็นของกลางของโลก ที่จะช่วยให้เราสร้างบารมีได้สะดวกสบาย เราจะได้มุ่งแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระของชีวิต เป็นความจริงอันประเสริฐที่เรียกว่า อริยสัจ มีใจมุ่งตรงต่อหนทางพระนิพพาน ชีวิตเราจะได้เข้าถึงความสุขที่แท้จริง

พระวังคีสเถระสรรเสริญพระอัญญาโกณฑัญญะต่อเบื้องพระพักตร์ของพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

***“พระอัญญาโกณฑัญญเถระนี้ เป็นผู้ตรัสรู้ตามพระพุทธองค์ก่อนใคร เป็นผู้มีความเพียรเครื่องก้าวหน้าอย่างแรงกล้า เป็นผู้ได้ธรรมเครื่องอยู่เป็นสุข อันเกิดแต่วิเวกเนืองนิตย์ คุณอันใดที่พระสาวกผู้ทำตามคำสอนของพระศาสดาพึงบรรลु คุณอันนั้นทุกอย่าง พระอัญญาโกณฑัญญเถระผู้ไม่ประมาทได้บรรลุแล้วโดยลำดับ เป็นผู้มัวนอนหลับมาก เป็นผู้ได้วิชา ๓ เป็นผู้ฉลาดในเจโตปริยญาณ เป็นธรรมชาติยาทของพระพุทธองค์ มีปกติกราบไหว้ซึ่งพระบาททั้งสองของพระศาสดา”**

*มก. เล่ม ๒๕ หน้า ๓๓๘

พระอัญญาโกณฑัญญะ ผู้รัตตัญญู (๒)

๒๒

ในวาระสุดท้ายของชีวิตท่าน เป็นตอนที่น่าสนใจมาก เพราะจะได้รู้ว่า เมื่อท่านปรินิพพานแล้ว มีการจัดพิธีการเกี่ยวกับเรื่องสรีระร่างของท่านอย่างไร ต้องถือว่าเป็นงานประชุมเพลิงที่น่าอัศจรรย์มาก เพราะมีช่างและเทวดาเป็นแม่งาน ซึ่งไม่เคยมีปรากฏที่ไหนมาก่อน

เรื่องมีอยู่ว่า เมื่อพระเถระแม้จะหลีกเร้นเพื่อปฏิบัติธรรม อยู่ในป่าหิมพานต์นานถึง ๑๒ ปี แต่ในระหว่างนั้น ท่านก็ได้ทำหน้าที่กัลยาณมิตร บำเพ็ญประโยชน์ต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย โดยได้เทศน์สอนเทวดา นาค ยักษ์ ครุฑ คนธรรพ์ ให้ได้ดวงตาเห็นธรรมกันมากมายนับไม่ถ้วน

พระเถระรู้ว่าอายุสังขารใกล้จะหมดลง ก็นึกถึงบุญคุณของช่างทั้งหลายจึงอยากจะอนุเคราะห์ช่างเหล่านั้นให้ได้บุญใหญ่ โดยท่านได้เหาะกลับไปเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระวิหารเวฬุวัน กรุงราชคฤห์ เพื่อขออนุญาตการปรินิพพาน เมื่อไปถึงได้หมอบลงกราบแทบพระบาททั้งสองด้วยเศียรเกล้า ประกาศชื่อของท่านว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ข้าพระองค์ชื่อว่าโกณฑัญญะ ผู้เป็นธรรมทายาทคนแรกของพระองค์ พระเจ้าข้า”

พวกเราอาจจะสงสัยว่า ทำไมพระเถระจึงต้องแจ้งชื่อของตัวเองให้พระพุทธร่องค์ทราบ ทั้งๆ ที่ท่านเองก็เป็นพระสาวกที่

พระอัญญาโกณฑิยาธิษฐาน ผู้รัตตัญญู (๒)

๒๓

พระพุทธเจ้าต้องรู้จักท่าน และจำได้แม่นยำอยู่แล้ว เหตุผลก็มี
อยู่ว่า เพราะท่านเกรงว่าภิกษุสงฆ์ที่บวชเข้ามาภายหลังไม่รู้จัก
ท่าน จะคิดล่วงเกินด้วยจิตที่เป็นอกุศลต่อท่านผู้บริสุทธิ์ จะทำให้
ตกไปในอบายภูมิได้ แต่คนที่รู้จักท่าน เห็นแล้วจักเลื่อมใส
เป็นทสสนานุตตริยะของเราหนอ ที่ได้เห็นมหาสาวกองค์ปฐม
ปรากฏในหมื่นจักรวาล ใครได้เห็นแล้วจักเกิดความเลื่อมใส
และจักเข้าถึงสรวงสวรรค์ เพราะฉะนั้นเมื่อท่านหวังประโยชน์
เกื้อกูลคิดจะปิดทางอบาย เปิดทางสวรรค์สำหรับผู้ไม่รู้จึงประกาศ
ชื่อของท่านต่อเบื้องพระพักตร์ของพระผู้มีพระภาคเจ้า นี่คือ
ความละเอียดรอบคอบ และมหากรุณาของพระเถระ

พระวังคีสระมีความคิดว่า พระอัญญาโกณฑิยาธิษฐาน
นานนักที่จะมาเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ทำให้ภิกษุใหม่หรือ
พุทธบริษัทจำนวนมาก อาจไม่รู้จักท่าน จึงลุกขึ้นจากอาสนะ
ประณมอัญชลีทูลขออนุญาตกล่าวคาถาสรรเสริญพระอัญญา-
โกณฑิยาธิษฐาน เมื่อได้รับพุทธานุญาตแล้ว ท่านก็กล่าวชมเชยพระ-
เถระ ดังที่ได้กล่าวไว้ ณ เบื้องต้น

จากนั้นพระเถระก็ทูลขออนุญาตการปรินิพพานว่า “ข้า
แต่พระองค์ผู้เจริญ อายุสังขารของข้าพระองค์สิ้นแล้ว ข้า
พระองค์จักทูลลาปรินิพพาน” พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสถามว่า

พระอัญญาโกณฑัญญะ ผู้รัตตัญญู (๒)

๒๔

“โกณฑัญญะ เธอจักปรินิพพานที่ไหน” ท่านทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ช้างทั้งหลายที่เป็นอุปัฏฐากของข้าพระองค์ได้กระทำการที่ทำได้ยาก ข้าพระองค์ จักปรินิพพานในที่ใกล้กับช้างเหล่านั้น พระเจ้าข้า” พระบรมศาสดาทรงอนุญาตตามนั้น

จากนั้นพระเถระทำประทักษิณพระศพล แล้วกราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ การเห็นครั้งนี้ เป็นการเห็นครั้งสุดท้าย” เมื่อมหาชนทราบ ว่า ท่านทูลลาปรินิพพาน ผู้ที่ยังไม่หมดกิเลสก็โศกเศร้าด้วยความอาลัยรักในตัวท่าน ส่วนพระอริยเจ้าก็เกิดธรรมสังเวช ท่านได้สั่งสอนมหาชนว่า “ท่านทั้งหลาย อย่าเศร้าโศกคร่ำครวญไปเลย ไม่ว่าจะเป็นใครก็ตามในโลกนี้ เมื่อสังขารเกิดขึ้นแล้ว ย่อมแตกทำลายไปเป็นธรรมดา” ว่าแล้วท่านก็เหาะขึ้นสู่อากาศ มุ่งหน้าไปที่ริมสระโบกขรณีมันทากินี สรงน้ำนุ่งสบงห่มจีวรเรียบร้อย เข้านิโรธสมาบัติ พอล่วงยามสามก็ปรินิพพาน

ต้นไม้ทุกต้นในหิมวันตประเทศได้โน้มโน้มออกดอกออกผลบูชา ในเวลาที่พระเถระปรินิพพาน ฝ่ายช้างเชือกที่รับบุญอุปัฏฐากพระเถระไม่ว่าพระเถระปรินิพพานแล้วก็จัดน้ำบัวนปาก และไม้ชำระฟันทำวัตรปฏิบัติตามปกติ ได้นำของควรเคี้ยว และผลไม้มายืนรออยู่ที่ท้ายที่จงกรมตั้งแต่เช้าตรู่ เมื่อไม่เห็น

พระอัญญาโกณฑัญญะ ผู้รัตตัญญู (๒)

๒๕

พระเถระออกมาจนพระอาทิตย์ขึ้น ก็คิดว่า ปกติพระเถระเป็นผู้ที่ตรงต่อเวลา แต่วันนี้ทำไมท่านยังไม่ออกจากบรรณศาลา จึงเคาะประตูกุฏิเบาๆ พระเถระก็ยังไม่ออกมา

เจ้าช่างแสนรู้จึงเอางวงเปิดหน้าต่าง มองเข้าข้างใน เห็นพระเถระกำลังนั่งสมาธิ จึงเหยียดงวงสำรวจลมหายใจเข้าออก จึงรู้ว่าพระเถระปรินิพพานแล้ว ก็ตกใจร้องเสียงดังปานว่า ฟ้าผ่า ข่าวงการปรินิพพานของพระเถระได้นำความเศร้าสลดมาให้ช่างทั้ง ๘,๐๐๐ เชือก ซึ่งได้พากันร้องลั่นเสียงดังไปทั่วทั้งป่าหิมพานต์ รวมทั้งหมู่สัตว์เหล่าอื่นด้วย เมื่อช่างทั้งหมดมาประชุมกันแล้ว ก็ยกพระเถระขึ้นบนกระพองของหัวหน้าโขลง ถือกิ่งไม้ที่มีดอกบานสะพรั่ง ยืนบูชานิ่งๆ ไม่ไหวติง

ฝ่ายท้าวมลัkkalเทวราชรับสั่งให้วิษณุกรรมเทพบุตรไปเนรมิตเรือนยอดที่ประดิษฐานพระเถระที่สำเร็จด้วยรัตนะทุกชนิด ให้พระเถระอยู่ในเรือนยอดมอบให้หัวหน้าช่างต่อไป ช่างอัญเชิญเรือนยอดที่บรรจุสรีระของพระเถระเวียนเขาหิมาวันต์ประมาณ ๓,๐๐๐ โยชน์ หลายรอบ จากนั้นพวกอากาศเทวาก็รับเรือนยอดจากงวงช้างมาบูชา ต่อมาวัสสพลาหกเทวดา ลีตพลาหกเทวดา วาตพลาหกเทวดา และทวยเทพชั้นจาตุมหาราชิกา ดาวดึงส์ ยามา ดุสิตา นิมมานรดี ปรนิมมิตวสวัตดี

พระอัญญาโกณฑัญญะ ผู้รัตตัญญู (๒)

๒๖

ก็รับกันขึ้นไปเป็นทอดๆ เรือนยอดได้ถูกส่งต่อๆ กันขึ้นไปจนถึง
พรหมโลก เมื่อบูชาแล้ว พวกพรหมได้ให้เรือนยอดแก่พวกเทวดา
แล้วส่งกลับลงมาอบคินให้ช่างตามเดิม เทวดาแต่ละองค์ได้นำ
ท่อนจันทน์ประมาณ ๔ องค์กรมาประกอบเป็นจิตกาธาน สูง ๙
โยชน์ พวกเทวดายกเรือนยอดขึ้นสู่จิตกาธาน เพื่อถวายพระเพลิง

ฝ่ายภิกษุชฎิณาสพประมาณ ๕๐๐ รูป ก็เหาะมาร่วมพิธี
มีการสาธยายธรรมตลอดทั้งคืน พระอนุรุทธเถระเหาะมาแสดง
ธรรม ทำให้เหล่าเทวดาเป็นอันมากได้ตรัสรู้ธรรม พอเวลา
อรุณขึ้น เทวดาให้ดับจิตกาธาน เอาพระธาตุที่มีสีเหมือนดอก
มะลิตูม น้อมเข้าไปวางไว้ในพระหัตถ์ของพระบรมศาสดา
พระพุทธร่องค์ทรงเหยียดพระหัตถ์ไปที่แผ่นดิน พระเจดีย์ที่มีสี
เงินยวงก็ชำแรกแผ่นดินขึ้นมาทันที พระพุทธร่องค์ทรงบรรจุ
พระธาตุไว้ในพระเจดีย์เพื่อให้มนุษย์และเทวดาได้กราบไหว้บูชา

งานประชุมถวายพระเพลิงของท่าน ช่างแปลกและ
ยิ่งใหญ่อลังการไม่มีใครเหมือน เป็นความรู้ที่ควรจะได้ศึกษาไว้
เราศึกษาชีวประวัติของท่านก็เพื่อที่จะได้ยกท่านเป็นแบบอย่าง
ในการสร้างบารมี และเราจะได้มีกำลังใจในการสร้างบารมีให้ยิ่งๆ
ขึ้นไป จะได้บรรลุธรรมเหมือนกับท่าน มีสวรรค์และพระนิพพาน
เป็นที่ไปกันทุกๆ คน